

МАРИЈА Р. ЂОРИЋ*
Институт за политичке студије
Београд

УДК 316.624:323.28
Монографска студија
Примљен: 01.02.2016
Одобрен: 28.02.2016
Страна: 527-539

КЈУ КЛУКС КЛАН КАО МЕЂУНАРОДНА ЕКСТРЕМИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА**

Сажетак: Рад истражује деловање Кју клукс клана као међународне екстремистичке организације, са посебним освртом на њене идеолошке и религијске аспекте. Током двовековног постојања, Клан је успео да од локалне расистичке организације прерасте у екстремно десничарску организацију са међународним утицајем. Иако је током историје мењао средства и методе деловања, у погледу идеологије и историјског циља, Кју клукс клан је остао непромењен. Остваривање супериорности беле расе и протестаната су историјски циљеви Клана, док идеологија припада корпусу екстремне деснице. Упоредном анализом је утврђено да Трећи Клан има најмањи виолентни потенцијал и утицај у односу на претходна два Клана, али да још увек представља безбедносну претњу не само у САД, већ и у појединим деловима међународне заједнице у којима се повезује са осталим екстремним десничарима.

Кључне речи: Кју клукс клан, тероризам, екстремизам, екстремна десница, насиље, међународна организација, међународни утицај, религија, идеологија

Увод

За Кју клукс клан¹ се може рећи да представља једну од најстаријих екстремно десничарских организација у свету која је активна и данас. Поникао на територији САД у 19. веку непосредно по завршетку Америчког грађанског рата, Кју клукс клан је изнедрио неколико генерација следбеника које већ два века делују по принципима религијског екстремизма, у чијој основи се налази дегенерисана интерпретација протестантизма.

Етимолошки гледано Кју клукс клан вуче корене из грчког језика (гр. реч *κυκλος* тј. *kuklos*) и означава круг.² Назив “клан” експлицитно указује да су

* mara.djoric@yahoo.com

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта "Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција" (евиденциони број 179009), финансираном од стране Министарства просвете и науке Републике Србије.

¹ У текстовима се могу наћи скраћенице – ККК или само Клан, што ће се користити у наставку рада.

² Круг се у многим културама сматра симболом вечности, а у случају Кју клукс клана је представљао вечности супремацију беле расе.

у његовим оснивачким редовима били претежно чланови шкотског националног порекла.³ Узимајући у обзир етимологију као и изговор на енглеском језику, било би исправније говорити о Ку клукс клану, али с обзиром да се израз Кју клукс клан “одомаћио” у нашем језику, користимо га као валидну опцију.

Постоје и други извори који указују на порекло назива Кју клукс клана, али се не могу сматрати поузданим. Један од таквих извора се везује за братство студената Универзитета *Северна Каролина* које се звало *Kuklos Adelphon*⁴, док други указује на кријумчарску организацију из Кине која је носила исти назив.⁵

До сада су се оформила три Клана, која су имала различиту структуру, организацију и методе деловања, док су циљеви остали исти – супремација беле расе и протестантске религије. Током два века постојања Кју клукс клан је мењао и свој однос према званичној Влади САД. Први Клан је био противник реконструкције која је изједначавала црнце и белце, те је врло експлицитно иступао против одлука америчких власти, користећи често насиље као основни метод деловања. Током 30-их година 20. века Кју клукс клан је претежно подржавао власт, што се може објаснити великим бројем присталица у редовима конгресмена. Данас је ситуација слична оној с почетка деловања Клана у 19. веку, јер нови чланови ове екстремистичке организације сматрају да треба срушити постојећу власт, због тога што она не доприноси супремацији беле расе и хришћанства. Модерни припадници Клана су, користећи савремене методе комуникација као што су интернет и друштвене мреже, успели да придобију симпатизере и чланове широм света, тако да је проширена и територија њиховог деловања.

Без обзира на све промене које су се догодиле унутар Клана током два века постојања, историјски циљ и суштина деловања су остали исти, те данас имамо организацију са континуитетом која показује способност за брзу регенерацију и прилагођавање новим друштвеним изазовима. Једна од најрадикалнијих промена у Кју клукс клану јесте либералнији одабир чланства. Наиме, некада су чланови ККК могли бити само протестанти и то искључиво беле расе, док је данас тај принцип превазиђен, те се међу припадницима Клана могу наћи и католици, па чак и чланови паганских култова.

Опште је познато да се многе групе хомогенизују⁶ захваљујући заједничком непријатељу, што се сматра синдромом “црне овце”. Код Кју клукс клана “непријатељи” су се временом мењали. На почетку су то били црнци који су угрозили пре свега економски положај белаца, јер су постали слободни људи које нико више није могао да експлоатише, да би касније “непријатељи” Клана били сви они који угрожавају опстанак беле расе и протестаната.

---

³ Шкоти су познати по традиционалном удруживању у кланове.

⁴ Према: Quarles Chester, *The Ku Klux Klan and related American racist and antisemitic organizations: a history and analysis*, Jefferson, N.C. ; London : McFarland, cop. 1999.

⁵ Према: Quarles Chester, *The Ku Klux Klan and related American racist and antisemitic organizations: a history and analysis*, Jefferson, N.C. ; London : McFarland, cop. 1999.

⁶ Више о хомогенизацији на основу заједничког непријатеља видети у : Симеуновић, Драган, *Увод у политичку теорију*, Наука и друштво Србије, Београд, 2009.

У области научних истраживања прављене су многобројне грешке приликом изучавања Клана, које су се углавном сводиле на његово поједностављено перципирање. У многим радовима ККК је окарактерисан као терористичка организација (Ngila' 2015:3), мада се могу наћи и они истраживачи који га сврставају у криминалну групу⁷ или чак герилу (Les Benedict, 1986: 61). Сматрамо да су ове одреднице научно невалидне и пренаглашене, јер ККК није поседовао карактеристике криминалних и герилских група али се зато може рећи да је представљао типичан пример десничарске екстремистичке организације, која је с времена на време користила терористичке акте, као вид политичке борбе.⁸ Приликом одређења Клана као терористичке организације морамо бити опрезни, из разлога што се одређена појава мора посматрати у датом времену и простору да би се правилно оквалификовала, а Кју клукс клан иза себе има историју дугу два века током које је пролазио разне трансформације.

Без обзира о којој форми политичке организације је реч, Кју клукс клан је имао неоспорно велики утицај током два века постојања, о чему сведочи и милионски број присталица. Популарност Клана је кореспондирала са неповољном економском ситуацијом у САД, што само потврђује хипотезу да кризе погодују развоју политичког екстремизма.⁹ Иако је данас утицај Клана опао у односу на 19. и 20. век, неоспорно је да представља једну од најопаснијих екстремно десничарских организација која делује на просторима САД, пружајући “пипке” свог утицаја широм света.

Настанак Кју клукс клана (Први Клан)

Кју клукс клан или тзв. Први Клан се јавља непосредно по завршетку Америчког грађанског рата, у коме је прогресивни капиталистички Север однео победу над робовласнички настројеним Југом. Једна од последица рата било је и доношење 13. амандмана Устава САД, по коме су 18. децембра 1865. године сви робови били званично ослобођени.¹⁰ Неколико дана касније је формиран Кју Клуks Клан од стране ветерана Југа, који су као ратни губитници једини “спас” видели у неформалном оружаном организовању.¹¹

Чланови Клана су се противили “политици реконструкције” која је доношењем четири акта 1867. године изједначила црнце са белцима (макар формално). Црнци су добили и право гласа, потврђено 14. амандманом америчког

⁷ Више о одређењу криминалних група видети у: Gammone Mariateresa, “Center and Peripheries in Mafia Connections, *Nauka i društvo - Science and Society*, бр. 1, 2014, стр. 47-75.

⁸ Више о терористичкој борби видети у: Симеуновић, Драган, “Проблем дефинисања савременог тероризма”, *Српска политичка мисао*, бр. 3-4, 2005, стр. 1-7.

⁹ Екстремисти нуде “лака решења у тешким временима” која су по правилу нереална и подразумевају упортебу насиља.

¹⁰ Држава је ослободила све робове, сем оних коју су били оптужени за кривична дела.

¹¹ Клан је званично оформљен 24. децембра 1865. године у Пуласки (Тенеси), а његови оснивачи су били Келвин Џонс (Calvin Jones), Франк Мек Корд (Franc McCord), Ричард Рид (Richard Reed), Џон Кенеди (John Kennedy), Џон Лестер (John Lester) и Џејмс Кроу (James Crow).

Устава, што је још више разбеснело расистички настројене белце на Југу Америке. Склоп различитих друштвенополитичких околности је утицао на настаanak Клана, од којих ћемо издвојити политичке, религијске и економске узроке (Ђорић, 2014: 248):

1. Политички узроци су најочљивији, с обзиром да је амерички Југ изгубио грађански рат од Севера који је под утицајем *Републиканске партије* инсистирао на изједначавању свих раса и укидању ропства. Као политички и ратни губитници, “јужњаци” су своје незадовољство манифестовали организујући се у Кју клукс клан, који је требало да врати “изгубљени понос” Југа.
2. Религијски узроци се везују за “милитантно хришћанство” (Quarles, 1999: 8), што је препознатљиво обележје Кју клукс клана од настанка па све до савременог доба. Наиме, чланови Клана су у почетку били искључиво протестанти беле расе који су имали задатак да “заштите” припаднике своје вероисповести од “нецивилизованих црнаца”.¹² На тај начин се Клан прогласио чуварем “белог хришћанства”, што је имплицирало употребу виолентних средстава борбе и показало вигилантистичку природу Клана.¹³
3. Без обзира што су политички и религијски узроци одиграли битну улогу, сматра се да су економски узроци били најзначајнији у формирању Клана. Највећи губитници након укидања ропства били су власници плантажа памука, дувана и пиринча, на којима су радили црнци робови. Политика реконструкције је, ослободивши робове, ударила највише на економскосоцијални статус робовласника, који су профитирали експлоатишући црнце као бесплатну радну снагу. Вишевековна робовласничка политика је код белаца створила уверење да су супериорнији од црнаца, те да на основу тога и имају право на њих као на робове.¹⁴ Први пут су робови из Африке у САД доведени 1518. године, док је рецимо, Вирџинија 1800. године имала 260 000 робова.¹⁵ Живот робова у САД је био веома тежак. Забрањивана су им елементарна људска права почевши од образовања, описмењавања и исповедања религије, па све до неких баналних ствари као што је јахање коња (сем уколико то не дозволи робовласник), конзумирање алкохола, поседовање ватреног оружја и сл. Укидањем робовласништва¹⁶, белци на Југу су изгубили првенствено бесплатну радну снагу, што је у великој мери утицало не само на смањење профита, већ и на њихов статусни положај. Тиме су отворена врата расизму, који је своју кулминацију доживео деловањем Кју клукс клана у јужним државама САД.

---

¹² Парадокс је у томе што су управо црнци као робови били угрожени на све могуће начине од робовласника, јер нису имали никаква права.

¹³ У човековој природи постоји нагон за самоодржањем који често укључује агресивно понашање када се једника осети угроженом. Иако белци нису били реално угрожени од стране црначке популације, њихов страх и нагон за самоодржањем је надјачао њихов *ratio*, што је довело до употребе насиља, а све “у име” религије.

¹⁴ У данашње време се често поставља питање евентуалне материјалне надокнаде (репарације) за све Афроамериканце чији су преци били робови више векова у САД. Противници овакве политике наводе могућност јачања расизма уколико би дошло до исплате одштете, док пак, црначка популација у томе види остварење закаснеле правде. Чињеница је да би плаћање одштете потомцима робова било велики ударац на економију САД.

¹⁵ Према: Quarles Chester, *The Ku Klux Klan and related American racialist and antisemitic organizations: a history and analysis*, Jefferson, N.C. ; London : McFarland, cop. 1999.

¹⁶ Када упоредимо САД са неким земљама у Европи које су такође практиковале држање робова, видећемо да је Енглеска укинула ропство 1807. године, док је рецимо, Данска то учинила много раније 1792. године.

Док су власти у САД безуспешно покушавале да забране деловање Клана разним законским актима, његова популарност је све више расла. Закон из 1871. године познат под називом као *Ku Klux Klan Act*¹⁷ је кажњавао сваку употребу силе или корупције које су онемогућавале гласачко право црнцима. Међутим, овакве законске мере нису родиле плодом, из простог разлога што је Клан имао доста присталица које су се налазиле у редовима власти, које су латентно или чак манифестно биле на његовој страни.

Други Клан

Кју клукс клан наставља своје расистичке активности и у 20. веку под вођством Симонса (William Joseph Simmons). Могу се издвојити два догађаја која су пресудно утицала на обнову активности Кју клукс клана и стварање тзв. Другог Клана.¹⁸

Први догађај се везује за филм *Рођење нације*¹⁹ из 1915. године који је представљао прву врсту *блокбастера* у америчкој кинематографији. Заправо, реч је о пропагандном филму који је глорификовао улогу белаца у борби против “злих црнаца”, од којих један чак покушава да силује малолетну девојчицу која се баца са литице и умире. Иако је публика била свесна тога да су догађаји на филмском платну нереални, овај филм је веома брзо распирио већ постојећи анимозитет према црнцима.

Следећи догађај који је предиспонирао настанак Другог Клана јесте наводно²⁰ силовање малолетне белкиње протестантске вероисповести Мери Феган (Mary Phagan)²¹ од стране Јевреја Леа Франка (Leo Frank), што ће утицати на појаву антисемитизма у Кју клукс клану.

Други Клан се много више у односу на Први Клан служио пропагандним активностима, што долази до изражаја 20-их година 20. века. Након филма *Рођење нације* и ритуалне књиге *Клоран*, Клан почиње да издаје своја гласила и новине под називом *Imperial Night Hawk*, у којима су се налазиле информације о финансијерима, чланству, и пре свега помоћи која се упућивала породицама погинулих војника који су ратовали на страни Југа. У периоду деловања Другог Клана ће бити објављено расистичко манипулативно дело *Invisible Empire*, настало 1900., а објављено 1939. године, које се бави историјатом Клана од 1866. до 1871. године. У време Другог Клана је објављена књига Вилијема Рандела (William Pierce Randall), *Ku Klux Klan: A century of infamy*²², коју многи

¹⁷ Овај акт је још познат под називима: *Force Act of 1871*, *Enforcement Act* или *Third Force Act*.

¹⁸ У време Другог Клана настаје ритуална књига ове расистичке организације позната под називом *Клоран*.

¹⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=vPxRIF1c2fI>, 16.01.2015.

²⁰ Након много година се утврдило да је Лео Франк био невин. Према: Perl Lila, *Terrorism, Benchmark Books*, New York, 2003.

²¹ Неколико година касније ће се унутар Клана оформити група под називом *Knights of Mary Phagan*.

²² Видети: Randel William Peirce, *Ku Klux Klan: A century of infamy*, Chilton Books, Philadelphia, 1971.

и данас сматрају “библијом” Кју клукс клана. Са развојем пропаганде Други Клан показује тенденцију ширења, те за разлику од Првог Клана више нема амбицију да делује само на територији јужњачких држава, већ и шире.

Постоје различити подаци о броју чланова, чију валидност је тешко утврдити због тога што су многи деловали у име Клана као симпатизери, а да нису званично били учлањени у Клан. Сматра се да је 1920. године Други Клан имао 4 милиона припадника.²³ Суноврат Клана започиње са Великом депресијом 1929. године и наставља се током Другог светског рата, јер су се многи његови чланови компромитовали сарадњом са нацистима. Неки подаци указују да је 1939. године Клан имао 3 милиона присталица, од чега је 500 000 било женских чланова.²⁴ О приближно истом броју женских чланова пише и Бли Катлин (Blee Kathleen) у књизи *Women of the Klan*.²⁵ Како објаснити заинтересованост жена за ову расистичку организацију? Одговор би се могао наћи у потреби за еманципацијом, јер су припадајући Клану, жене имале осећај да на неки начин партиципирају у политици. Клан је знао за ту потребу жена, те је врло мудро манипулисао њиховим чланством. И док су се поједине белкиње у Америци бориле за еманципацију припадањем Клану, црнкње су према тврђењу Томија Лота (Tommy Lot) и Џона Питмана (John Pittman), биле силоване од стране чланова Клана, како би се показала “супериорност” беле расе у односу на црну.²⁶

С обзиром да свака моћ има тенденцију да се покаже²⁷, Други Клан је почетком 20. века почео да организује маршове улицама Америке у којима су његови чланови парадирани у препознатљивим костимима са белим капуљачама. Временом је Клан сем идеолошког заноса почео да показује и своје лукративне потребе, тако да је убрзо чланство почело да се наплаћује.²⁸

Владавина права за коју се залагао амерички политички систем није могла да функционише у условима расне сегрегације коју су пропагирани припадници Клана, те је држава на све начине покушавала да девастира ову екстремистичку организацију. Један од начина било је инфилтрирање агената унутар Клана, што је пошло за руком Стетсону Кенедију, који је чак написао књигу о најмрачнијим тајнама Другог Клана.²⁹

Упркос делимичном “разоткривању” Клана, расизам је и даље цепао америчко друштво на “свет беле и црне расе”, док је сегрегација посебно била

---

²³ Према: Djupe Paul, Olson Laura, *Encyclopedia of American religion and politics*, Facts On Line, New York, 2003.

²⁴ Према документарном филму:

http://www.youtube.com/watch?v=aR_K5fgOR-Q&NR=1, 16.01.2015.

²⁵ Видети више о томе у: Blee Kathleen, *Women of the Klan*, University of California Press, Berkeley (Calif.), London, 2009.

²⁶ Видети више о томе у: Lott Tommy, Pittman John, *A Companion to African-American philosophy*, Blackwell, Malden, MA, 2006.

²⁷ Према: Симеуновић, Драган, *Увод у политичку теорију*, Институт за политичке студије, Београд, 2009, стр. 99-102.

²⁸ Један од извора зарада била је и продаја униформа са капуљачама, по којима је ова организација и позната.

²⁹ Видети више о томе у: Kennedy Stetson, *The Klan Unmasked*, Florida Atlantic University Press, Boca Raton, Orders to University Presses of Florida, Gainesville, FL, 1990.

изражена у Бирмингему (држава Алабама). Велика мета напада у овом граду је била баптистичка црква на коју су у више наврата чланови Клана бацали бомбе све до 60-их година 20. века. Један од најбруталнијих напада на цркву је забележен 15. јуна 1963. године када је четворо деце убијено подметањем бомбе.

Пред крај 60-их година 20. века држава успева да окрњи моћ Клана, и то пре свега деловањем многобројних организација и појединаца који су се борили за људска права, међу којима ће крунску улогу понети Мартин Лутер Кинг.

Трећи Клан

Да виолентне и екстремистичке идеје имају “жилав” корен који је тешко истргнути из демократског друштва, видимо по томе што и данас у 21. веку Кју клукс клан живи кроз постојање тзв. Трећег Клана. У односу на своје претече, савремени Клан је маргинализован како у погледу чланства, тако и у погледу утицаја у друштву. Према најновијим подацима изреченим у документарном филму *A secret History*, Трећи Клан данас има 5 000 припадника³⁰, док Стефан Еткинс (Stephen Atkins) тврди да тај број не прелази 10 000 људи (Atkins, 2011: 27).

Регенерација Клана почиње 1975. године када је Дејвид Дук (David Duk) оформио групу *Knights of Ku Klux Klan*. Исте године је Дук освојио 30 % гласова и ушао у Сенат Луизијане. После неколико година, на његово место 1980. долази Дон Блек (Don Black), који ће постати неформални вођа Трећег Клана.

Развој Трећег Клана кореспондира са стварањем познатог међународног неонацистичког интернет сајта *Stormfront*.³¹ Активности десничарских екстремиста на овом сајту представљају врхунац пропаганде у историји Кју клукс клана, јер *Stormfront* посећују екстремни десничари из свих крајева света.

Средином 80-их година 20. века у Тексасу се омасовљују кампови за тренинг припадника Клана у којима је било места за све оне који подржавају расизам и неофашизам. Док су се ширили кампови за обуку младих генерација расиста, државни органи су изrekli казну од седам милиона долара групи *United KKK of America*³², што је у великој мери допринело уништењу Трећег Клана. Куриозитет је да је тек после више од сто година постојања Клана тек 1997. године изречена смртна казна неком члану³³ ове екстремистичке организације због убиства Афроамериканца. Припадници Кју клукс клана су у прошлости преузимали одговорност за многе облике политичког насиља, укључујући и убиства али смртних казни није било. Донесећи овакву пресуду, амерички правни систем је показао одлучност у борби против Кју клукс клана.

Трећи Клан је сачувао неке принципе на којима је поникао, попут расизма, протестантског фундаментализма и насиља, као суштинског метода дело-

³⁰ Према документарном филму: *A secret History*, http://www.youtube.com/watch?v=6gPxHBy_INA&NR=1, 16.01.2014.

³¹ Видети: <http://www.stormfront.org/forum/f43/>, 28.01.2015.

³² То је само једна од многобројних група које су деловале као хелије унутар Клана.

³³ Реч је о Хенрију Хејнзу.

вања. Са друге стране, модеран Клан уноси и одређен *новум*, као што је WPM (White Power Music), тј. “музика беле моћи”, путем које се регрутују потенцијални чланови. Слушајући музику у којој доминирају расистички садржаји и поруке говора мржње, млади људи се олако одлучују да приступе неонацистичким организацијама, какав је случај са Трећим Кланом.

За разлику од својих претеча, садашњи Клан не делује централистички, већ је конституисан од различитих група које припадају истом идеолошком правцу. Неоспорна је сарадња коју Клан данас остварује и са осталим сродним екстремним десничарима. NSM (*National Socialist Movement*) је једна од таквих група која је у спрези са модерним Кланом. Позната по антисемитистичким ставовима, NSM промовише свој аксиолошки систем захваљујући интернету, радио станицама и видео-игрицама са расистичким садржајем.³⁴ Клан сарађује са многобројним тзв. милицијским групама и скинхедс покретом, а неки теоретичари чак проналазе и конекцију са Ал Каидом.³⁵

Постоје три главна седишта савременог Клана:

1. ИКА (Imperial Klans of America) у Кентакију
2. *The American Knights of Ku Klux Klan* у Индијани
3. *The Knights of the White Kamelia* у Тексасу

Трећи Клан се променио и у погледу стила одевања, па тако некадашње препознатљиве беле одоре са капуљачама нису обавезне, али су зато идеологија, циљеви и поједини методи деловања остали исти. Иако и данас постоје различите екстремистичке групе које делују унутар Трећег Клана, њихов утицај је далеко мањи у односу на Први и Други Клан.

Идеологија, религија и симболи Кју клукс клана

Да би се објаснио аксиолошки систем Кју клукс клана потребно је анализирати његове идеолошке и религијске основе. У идеолошком смислу речи Клан представља типичну екстремистичку организацију десничарске идеолошке провенијенције, која у великој мери свој вредносни систем црпи из виолентне интерпретације протестантизма. Заправо, Клан представља пример религијски фундираног екстремизма у чијој основи се налази протестантска религија.

Да се ради о десничарској организацији види се по томе што се кроз њено двовековно деловање провлачи тријада: раса - нација – Бог. Суштинска својства десничарског екстремизма у Кју клукс клану се манифестују кроз расизам, конзервативизам, нацифашизам, религијски фундаментализам (и екстремизам), милеанизам, антикомунизам и вигилантизам.

Најпрепознатљивија идеолошка одлика Клана је расизам, јер цео његов вредносни систем почива на “супремацији беле расе”. Сматрајући се припад-

---

³⁴ NSM поседује многобројне медије, попут *N.S.M. Magazine*, *NSM88 Records*, *NSM88 Radio* и сл.

³⁵ Према: Combs Cindy, Slann Martin, *Encyclopedia of terrorism*, Facts On File, New York, 2007.

ницима супериорне расе (што се заснива на колективном нарцизму) чланови Клана нису могли да прихвате слобађање црнаца као “ниже расе”. Расизам који се јавља у виду антинегризма је довео до различитих облика насиља белаца над Афроамериканцима: бичевања, вешања, линчовања, силовања, убистава итд.

За Клан се може рећи да припада конзервативом идеолошком спектру јер се залагао за *status quo* у америчком друштву. Наиме, белим протестантима је одговарао робовласнички систем јер су они једини профитирали из тога, користећи бесплатну радну снагу црнаца. Управо због материјалних интереса белци на америчком Југу нису желели промену постојећег стања, што је довело до грађанског рата са напреднијим Севером који је заступао либералинија схватања.

Иако се нацизам и фашизам јављају касније у односу на Први Клан, може се приметити доста нацифашистичких елемената код Другог и Трећег Клана. То се можда најексплицитније видело у ксенофобичном ставу припадника Клана према имигрантима који су почетком 20. века у великом броју насељавали Америку. За чланове Клана били су прихватљиви само они који су припадали “супериорној” англосаксонској групи народа. Остали су били непожељни.

Кју клукс клан је организација која почива на идеји религијског фундаментализма комбинованој са милитантним схватањем хришћанства. То се може приметити у пропагандном миту о “изабраном племену”³⁶, који Клан узима за догму. Наиме, мит о “изабраном племену” је инсистирао на томе да “у одбрану хришћанства” могу стати само они који припадају белим хришћанима протестантске религијске вероисповести. Међутим, Трећи Клан је унео одређене новине по овом питању, те је 2006. године група *Imperial Klans of America* одлучила да њени чланови сем протестаната могу бити и припадници појединих паганистичких религија.³⁷

Веза са религијом се временом мењала код Кју клукс клана, па је тако Трећи Клан постао саставни део покрета *Хришћански идентитет*. Основна догма *Хришћанског идентитета* је да су “Англосаксонци, Келти, Скандинавци и Германи потомци некадашњих израелских племена, док су Јевереји потомци Нечастивог” (Combs, 2007: 163). На тај начин се “потврђује” да су следбеници овог покрета наводни потомци Авела и да су сходно томе, “изабрани” од Бога (Combs, 2007: 164).

Хришћански идентитет има снажан утицај у савременој Америци. Настао је у првој половини 20. века дајући “теолошка објашњења за деловање различитих расистичких, антисемитистичких и анти-владињих група” (Gallagher, Ashcraft, 2006: 174). Сем Клана, *Хришћанском идентитету* припадају групе попут *Posse Comitatus*, *Aryan Nations*, *National Alliance* итд. Иако је овај

³⁶ Сматра се да су протестанти то изабрано племе коме је дато да владају светом и штите хришћанство.

³⁷ Пре свега се мисли на старогерманске политиеистичке религије, међу којима предност имају следбеници култа бога Одина (Вотана).

религијски покрет веома популаран у САД, његови корени се могу наћи у Великој Британији када се у 19. веку формира школа *Британског израелизма* (British Israelism).³⁸ Са миграцијама се у САД преноси и утицај *Британског израелизма*. Касније ће се из ове школе родити *Хришћански идентитет* захваљујући Веслију Свифту (Wesley Swift), који је 1940. године формирао цркву Исуса Христа. Најзначајнија догма у *Хришћанском идентитету* је да су белци Европљани потомци давно изгубљених племена која се помињу још у Библији, и да савремена црква има задатак да их пронађе и окупи. Догма која је директно утрла пут насиљу Клана је заснована на теорији о “два семена”. Према овој теорији Каин је рођен из везе Адама и Еве као резултат ђаволске завере, из чега припадници *Хришћанског идентитета* закључују да је и целокупно потомство из оваквог семена морало бити грешно, а то су према њима Јевреји. Међутим, друго семе из кога је настао Авел је “чисто”, из њега су се развила остала племена, којима данас припадају протестанти беле расе. Овакве догме су лако водиле у ширење антисемитизма који је посебно био заступљен у Другом и Трећем Клану.

У идеологији Клана се често среће идеја о *милеанизму* која истиче да живимо у последњим данима миленијума у којима се очекује повратак Христа. Милеанизам није само присутан код присталица Клана и *Хришћанског идентитета* у Америци, већ се могу наћи његови поборници и у Канади, Великој Британији, Јужној Африци, Ирској и Аустралији.

Да је Клан екстремно десничарска организација види се и по томе што се код њега среће изразит антикомунизам. Оно што Клан никако није могао прихватити је једнакост коју су пропагирали комунисти. Сматрајући да су “супериорна” раса, чланови Клана никако нису могли прихватити расну једнакост, поготово када је било речи о Афроамериканцима.

Вигилантизам је пропратни елемент екстремне деснице који проналазимо и код Кју клукс клана. Наиме, вигилантистичке организације увек имају пренаглашено заштитнички став према групи којој припадају, поготово уколико “непријатељи” угрожавају опстанак те групе. У случају Клана непријатељи су били најпре Афроамериканци (потом комунисти, католици, затим Јевреји итд.) према којима се не показује толеранција, већ се напротив, иде ка њиховом уништењу.

Позната крилатица Клана која кореспондира са вигилантистичким принципом је “данас, сутра, заувек”, што указује на вечност и “супремацију” беле расе протестаната. Осим тога, Клан је базирао своју идеологију на тзв. “фрази од 14 речи”: *We must secure the existence of our people and a future for white children*.³⁹ У погледу овог циља који претендује да заштити и обезбеди будућност деце и људи беле расе нема ништа спорно, до оног момента у коме Клан за

---

³⁸ Један од твораца је био Џон Вилсон, (John Wilson), писац књиге *Our Israelitish Origins*. Видети више о томе у: Gallagher Eugene, Ashcraft Michael, *Introduction to new and alternative religions in America/ 5, African diaspora traditions and other American innovations*, Greenwood Press, Westport, Conn. London, 2006.

³⁹ *Ми морамо обезбедити опстанак наших људи и будућност деце која припадају белој раси.*

остварење тих циљева искључиво користи насиље. Да би потврдили своју надмоћ и супериорност (што су иначе радили и нацисти током Другог светског рата), чланови Клана су користили разне форме насиља и понижавајућих радњи устремљених пре свега према црнцима, попут бичевања, линчевања, мучења, сакаћења, силовања и сл.

Методe деловања савременог Клана су постале софистицираније, па су тако уместо некадашњих линчовања и бичевања које су подржавали многи грађани Југа, садашњи методи борбе претежно базирани на говору мржње. Док су припадници Првог Клана јуришали ноћу на коњима у белим одорама⁴⁰ са капуљачама палећи крстове, њихови модерни следбеници организују парамилитарне кампове борбе и шире пропаганду путем друштвених мреже и интернета.

Иако се Трећи Клан модернизовао, симболи и ритуали који чине основу традиције Клана су и данас присутни. Тако на пример, и данас Клан користи симбол белог крста на коме се налази кап крви. Док крст представља симбол беле расе и хришћанства, крв симболизује жртву коју је поднео Исус за окајање грехова белог човека. Као и некада, тако и данас припадници Клана ритуално пале крстове на удаљеним пољанама далеко од очју јавности, што заправо симболизује светлост коју са собом доноси хришћанство, а које има за циљ да “изведе из таме” своје вернике. Често овим ритуалима паљења крста присуствују и деца, па чак и бебе, које са собом доводе фанатични родитељи.

Иако су се методе борбе Кју клукс клана мењале током два века постојања, оне су увек биле базиране на различитим облицима насиља. Данас се често користе терористичке методе борбе, на основу којих одређени теоретичари, попут Џонатана Вајта (Jonathan White)⁴¹ и Лајле Перл (Lila Perl)⁴² сврставају Клан у терористичку организацију. Гус Мартин још прецизније одређује Кју клукс клан као врсту домаћег, тј. “homegrown” расизма (Martin, 2010:443) који се базира на следећим елементима: религијској и расној супремацији, америчком културолошком национализму (тј. *нативизму*), ритуалном симболизму и насиљу. ФБИ сврстава Клан у “домаћи тероризам” који преставља “противправно коришћење насиља или претњу насиљем од стране група или појединаца који живе и делују на територији Америке без иностраних дирекција, а против појединаца или њихове имовине, ради застрашивања и принуђивања цивила и Владе, како би остварили одређене друштвенополитичке циљеве” (Martin, 2010:34).

Неки савремени теоретичари Клан сврставају у ред екстремистичких група, тачније у ред екстремне деснице (Atkins, 2011:30), што је много поузданија одредница од тероризма, јер је Клан од вајкада показивао карактеристике политичког екстремизма, а само понекад користио терористичке акте⁴³. Да би

⁴⁰ Данас постоје одоре у разним бојама које се могу набавити у специјализованим радњама.

⁴¹ Видети: Вајт, Џонатан, *Тероризам*, Alexandria Press, Београд, 2004.

⁴² Видети: Perl, Lila, *Terrorism*, Benchmark Books, New York, 2003.

⁴³ Више о разлици између екстремизма и тероризма видети у: Simeunović, Dragan, “Problems of Defining Extremism in the Contemporary Political Science”, *Nauka i društvo – Science and Society*, No1, Leto, 2015, стр. 11-31.

се нека појава оквалификовала као тероризам, мора имати политичке мотиве, последице и циљеве, што није увек било својствено Клану. По неким ранијим закључцима у области науке, о Клану (мисли се пре свега на Први Клан) се може говорити и као о герили, поготово ако се узму у обзир борбе у Тенесију, крајем 19. века⁴⁴, али се ми не можемо сложити са овом констатацијом.⁴⁵

Управо због променљивог карактера Кју клук клана током два века постојања и смене генерација, може се констатовати да је најваљидније оквалификовати га као екстремистичку десничарску организацију која је понекад користила терористичке методе борбе. Међутим, повремена употреба терористичких метода није довољно да се Кју клук клан сврста у корпус тероризма. Реч је о типичној екстремистичкој организацији која је свој аксиолошки систем изградила на протестантском фундаментализму и екстремизму, уз употребу насиља као основног метода деловања. Његова способност регенерације и прилагођавања новим друштвенополитичким изазовима, сврстава Кју клук клан у једну од “најжилавијих” екстремистичких организација која има неоспорно велики утицај и на остале екстремне десничаре широм света.

Литература:

1. Atkins Stephen (2011): *Encyclopedia of right-wing extremism in modern American history*, ABC-CLIO, Santa Barbara, Calif.
2. Blee Kathleen (2009): *Women of the Klan*, University of California Press, Berkeley (Calif.), London
3. Combs Cindy, Slann Martin (2007): *Encyclopedia of terrorism*, Facts On File, New York
4. Baudouin, Richard (1997): *Ku Klux Klan: a history of racism and violence*, Southern Poverty Law Center, Montgomery, Ala.
5. Bazarkina Daria (2014): “Technologies used by terrorist organizations to influence public opinion”, *Nauka i društvo – Science and Society*, br. 1.
6. Ђорић Марија (2014): *Ekstremna desnica: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Удружење Наука и друштво Србије, Београд
7. Djupe Paul, Olson Laura (2003): *Encyclopedia of American religion and politics*, Facts On Line, New York
8. Gallagher Eugene, Ashcraft Michael (2006): *Introduction to new and alternative religions in America/ 5, African diaspora traditions and other American innovations*, Greenwood Press, Westport, Conn. London
9. Gammone Mariateresa (2014): “Center and Peripheries in Mafia Connections”, *Nauka i društvo - Science and Society*, br. 1.
10. Kennedy Stetson (1990): *The Klan Unmasked*, Florida Atlantic University Press, Boca Raton, Orders to University Presses of Florida, Gainesville, FL
11. Laqueur Walter (2001): *A history of terrorism*, Transaction Publ., New Brunswick

---

⁴⁴ Baudouin, Richard, *Ku Klux Klan: a history of racism and violence*, Southern Poverty Law Center, Montgomery, Ala. 1997.

⁴⁵ Један од кључних разлога зашто се Клан не може сврстати у герилу је то што се герила обично бори против неке или нечије власти (углавном власти завојевача), док је насиље Првог Клана било искључиво усмерено према Афроамериканцима, као недужним цивилима.

12. Lott Tommy, Pittman John (2006): A Companion to African-American philosophy, Blackwell, Malden, MA.
13. Martin Gus (2010): Understanding terrorism: challenges, perspectives, and issues, Sage, Los Angeles
14. Perl Lila (2003): Terrorism, Benchmark Books, New York
15. Quarles Chester (1999): The Ku Klux Klan and related American racialist and antisemitic organizations: a history and analysis, Jefferson, N.C. ; London : McFarland, cop.
16. Randel William Peirce (1971): Ku Klux Klan: A century of infamy, Chilton Books, Philadelphia
17. Simeunović Dragan (2005): "Problem definisanja savremenog terorizma", Srpska politička misao, br. 3-4.
18. Simeunović Dragan (2009): Terorizam, Pravni fakultet, Beograd
19. Vajt Džonatan (2004): Terorizam, Alexandria Press, Beograd
20. Wilson John (1876): Our Israelitish Origins, Nisbet, London

Интернет:

1. <http://www.youtube.com/watch?v=vPxRIF1c2fI>
2. http://www.youtube.com/watch?v=aR_K5fgOR-Q&NR=1
3. <http://www.knightskkk.com/klanswomen.html>
4. http://www.youtube.com/watch?v=6gPxHBy_INA&NR=1
5. <http://www.stormfront.org/forum/f43/>
6. http://www.adl.org/learn/ext_us/kkk/ideology.asp?LEARN_Cat=Extremism&LEARN_SubCat=Extremism_in_America&xpicked=4&item=kkk

KU KLUX KLAN AS AN INTERNATIONAL EXTREMIST ORGANIZATION

Summary: The author research the historical development of the Ku Klux Klan as one of the most violent extreme right-wing organizations in USA, with special comments on its ideological and religious dimension. During the two centuries of existence, Ku Klux Klan changed methods of operation, organization and influence in society, but ideologies and aims remained almost the same. The main goal of the Klan is the supremacy of the white race and the Protestant religion, the realization of which is predominantly used by all forms of political violence, while ideology is the extreme right. A comparative analysis showed that the modern, ie. Third Klan is the weakest considering violence and its influence. The Third Klan nowadays represents a significant problem and security threat in the USA and in the international community, as well.

Key words: Ku Klux Klan, terrorism, extremism, right-wing extremism, violence, international organizations, international influence, religion, ideology